

RUSYA'NIN İLHAKINDAN SONRA KIRIM

 Sabir ASKEROĞLU

Rusya, Ukrayna'nın Batı'ya siyasî ve askerî entegrasyonunu engellemek amacıyla 2014 yılında Kırım'ı ilhak etti. Kremlin'in bir kurşun bile atmadan Kırım gibi stratejik bölgeyi ele geçirmesi büyük bir başarı olarak alkışlandı. Rusya, Kırım'ı ilhak etmekle Karadeniz'de bulunan en büyük askerî üssünün kalıcılığını garantilemekle kalmamış, Ukrayna'nın toprak sorununu meydana getirerek NATO'ya muhtemel üyeliğini de engellemişti. Ancak Rusya'nın bu hamlesi Batı tarafından Rusya'nın dışlanması ve ekonomik yaptırımlara mahkûm edilmesine sebep oldu. Zira bu müeyyideler, Rusya'nın Batı teknolojisine erişimini engellemiş, yabancı sermaye ülkeyi terk etmiş, petrol fiyatlarının da düşmesiyle Rus ekonomisi yıllık % 3,4 gerilemiş ve rublenin değer kaybetmesine yol açmıştır.

Kırım'ın ilhaka karşı tepki sadece Rusya'ya uygulanan müeyyidelerle sınırlı kalmamıştır. Rusya'nın belirlediği Kırım'ın yeni statüsünü kabul etmeyen uluslararası toplum, yarımadayla ekonomik ve ticarî ilişkiyi kesmiştir. Yani Kırım'a karşı da bir nevi ambargo uygulamıştır.

Ukrayna, Kırım'ı "işgal altındaki topraklar" statüsü kazandırmak için birtakım kararlar çıkarmıştır. Bu kararlar çerçevesinde Kırım üzerindeki ekonomik sorumluluklarından vazgeçmiştir. Bu durum, Kırım'ın ekonomisini daha da zora sokmuştur. Kırım'ın ilhaktan önce Ukrayna, Kırım yarımadasının su ve gıda ürünlerinin % 80'ini,

elektriğinin % 85'ini, doğalgazının % 34'ünü ve iletişim ve ulaşımının % 100'ünü sağlamaktaydı.

İlhaktan sonra bütün sorumluluk bir bölümü Kırım'ın kendisine düşerken, büyük bir bölümü de Rusya'nın sırtına binmiştir. Mart 2014'te Kırım'ın ilhaktan sonra Rusya Kırım'ın kalkınması ve modernizasyonu için yıllık 3 milyar dolar harcayacağını hesaplıyordu. Ne var ki Kremlin'in bu hesapları da tutmadı. Kırım'da memur ve emekli maaşlarının Rusya'nın sırtına binmesi, Rusya'nın daha önceki ana ülkesindeki büyük projelerden vazgeçmesine sebep oldu. Karadeniz kıyısındaki yeni liman inşasından, Sibiryaya planlanan yatırımlardan ve birçok projeden vazgeçmek zorunda kaldı. Rusya, bugün Kırım'a yıllık 4,5 milyar dolar harcamaktadır. Kırım'la karadan iletişimi sağlayarak ekonomik ablukadan az da olsa kurtarmak amacıyla inşa edilmesi plânlanan Kerç köprüsünün 4 milyar dolara mal olacağı beklenmektedir.

Rusya, ana karayla siyasî olarak birleştirirse, siyasî parti seçimlerini gerçekleştirirse de Kırım, ekonomik olarak Rusya'nın diğer bölgelerinden çok geride kalmaktadır. 2014'te Kırım'da enflasyon % 42,5 düzeyinde seyretmiş, yabancı yatırım % 60-70 gerilemiş, yabancı bankalar bölgeyi terk etmiştir. 2013'te 6 milyon turist bölgeyi ziyaret ederken, 2014'te bu sayı yarı yarıya inmiştir. Rusya'nın turizm sektörünün canlandırılması konusunda aktif reklam çabaları beklenen sonucu

vermemektedir. Bloomberg'e göre Rusya Kırım bütçesinin % 75'ini karşılamaktadır. Önümüzdeki 5 yıl için Kremlin bölgeye 18 milyar dolar kaynak ayırmayı plânlamaktadır.

Kırım'ın kendi ayakları üzerinde durabilmesi için önümüzdeki yıllarda özellikle enerji sektörlerinin harekete geçirilmesi beklenmektedir. Bütün kaynakların devreye sokulması durumunda Kırım yarımadası enerji ihtiyacının % 70-80'ini kendisi karşılayabileceği belirtilmektedir. Şimdi ise, Kırım öz kaynaklarıyla elektrik enerjisini sadece %30'unu karşılayabilmektedir. Geriye kalan %70'ini Ukrayna'dan satın almaktadır. Bunun karşılığında Rusya, Ukrayna'ya elektrik enerji sağlamak ve yapılan anlaşma çerçevesinde Ukrayna'dan kömür satın almaktadır. Kırım'ın ekonomik durumu, bir yandan Ukrayna'ya diğer taraftan da Rusya'ya bağımlı olması, Kremlin üzerinde bir baskı aracı olarak kullanılmasına sebep olmaktadır.

Kırım nüfusunun %60'ını teşkil eden Ruslar, bu ülkenin Rusya'ya ilhak edilmesi için can atıyordu. Rusya'nın egemenliği altında olmasından rahatsız olmayan ve rahatsız olan etnik Ukraynalı ve Rusya'dan memnun olmayan % 13 Kırım Tatarı bu ekonomik sıkıntıları kendi üzerinde farklı şekillerde hissetmektedir.

Batı dünyasının Kırım'ın Rusya egemenliğine girmesini kapalı bir şekilde kabul etmeye başlaması, Kiev yönetimini ve Kırım'a girmesi yasaklanan Mustafa Cemil Kırimoğlu ve Rifat Çubarov gibi Kırım Tatar liderlerini harekete geçirmek-

tedir. Uluslararası toplumun dikkatini çekmek ve Kırım'ın ilhakını tekrar gündeme getirmek amacıyla Kırım'a karşı ekonomik yaptırım uygulanması çağrısı, Kırım'daki Kırım Tatarlarını da olumsuz etkilemektedir.

Diğer taraftan Rusya'nın Kırım'ın kalkınması için gönderdiği kaynaklar, Kırım idaresinde bulunan ve etnik Ruslardan oluşan üst düzey yetkililer tarafından keyfi bir şekilde kullanılmaktadır. Bu da hem bütün Kırimlılar ve hem de Tatarların ekonomik hayatına zarar vermektedir.

İlhaktan sonra gelen ekonomik ambargo, ağırlıklı olarak tarımla uğraşan Kırım Tatarlarına zarar vermektedir. Bunun dışında Moskova'ya baskı uygulamak amacıyla hem Kiev hem de Kırım dışında bulunan Kırım Tatarların liderleri tarafından başlatılan ambargo kampanyaları, Kırım'daki Kırım Tatarlarına karşı Rus yetkililer ve güvenlik kuvvetleri tarafından ayrımcılığa ve baskılarla maruz kalmalarına fırsat vermektedir.

1944 sürgünüyle Orta Asya ülkelerinde giden ve Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra vatanlarına dönen Kırım Tatarları, 1990'lardan itibaren bin bir güçlükle mücadele etmişlerdir. 2014'te Kırım'ın ikinci ilhakından sonra tekrar yeni ekonomik sorunların yanında bir de toplumsal sorunlar ortaya çıkmıştır.

Kırım'da Kırimlıların rahat yaşamasını, adil bir çözümün bulunmasını ve huzurun hâkim olacağı günlerin kısa zamanda gelmesini temenni ederiz.

